

ПРОПИСИ У ПРАКСИ

propisi.net

мај 2026 / број 164 5/2026

Трошкови грађанских поступака – дилеме и судска пракса – први део

- ▶ Извршење ради остваривања новчаног потраживања
- ▶ Кривично дело тешка телесна повреда из члана 121. Кривичног законика – први део
- ▶ Спровођење интерног и јавног конкурса за попуњавање извршилачких радних места у државним органима
- ▶ Хранитељство као мера заштите детета без родитељског старања
- ▶ Аспекти кривичноправне одговорности члана привредног друштва у случају инсолвентности и стечаја
- ▶ Најчешћи облици неправилности у набавкама изузетим од примене Закона о јавним набавкама по основу члана 27. тог закона
- ▶ Преглед новина које доноси Правилник о изменама и допунама Правилника о поступку спровођења обједињене процедуре електронским путем

Србија - Влагифор, водоград Гостиле.

ДИВНА

Здравствена Вода Србије

Дивна вода стиже до нас право са извора у најкраћем могућем року. Кад је пијемо, осећамо се као да стојимо у најлепшој природи, док се у позадини чује тихи жубор, који смирује и опоравља. Дивна вода нас поново повезује са природом, али и са нама самима.

Све Дивна воде су висококвалитетне и извиру на местима нетакнуте природе. Изворног квалитета и свеже, доспевају у чашу Корисника после само неколико дана од пуњења на извору. Могу се конзумирати свакодневно и у неограниченим количинама.

Свака од њих је другачија и на неки посебан начин благотворно делује на људски организам.

Преплатите се на неки од наших повољних пакета за правна лица или домаћинства и уживајте у здравом и свежој води на послу или код куће!

www.divnavoda.rs

ЦЕНТАР ЗА ВРТУ О ДИВНИМ КОРИСНИЦИМА
0800 111 111

Оснивач и издавач:

ИНГ-ПРО Издавачко-графичко д.о.о.
Београд, Веле Нигринове 16а

За оснивача и издавача:

Горан Грчић и Владимир Здјелар

Главни и одговорни уредник Редакције:

Јован Матијашевић

Главни и одговорни уредник часописа:

Ана Фулетин

Сарадници:

Драгана Марчетић
Драгана Станковић Николић
Душан Рајаковић
Жељко Албанезе
Ивана Живковић
Јована Јовановић
Никола Пантелић
Снежана Марјановић

Технички уредник:

Милена Станковић

Лектура:

Милица Радованчев

Графичка припрема:

Мирослав Арамбашић

Штампа:

Digital art, Београд

Редакција:

Веле Нигринове 16а, 11000 Београд
тел: +381 11 2836-890
факс: +381 11 2836-474
имејл: redakcija@legeartis.rs

Часопис излази једанпут месечно (10 бројева и 1 двоброј у оквиру годишње претплате).

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
34

LEGE Artis : прописи у пракси / главни и одговорни уредник Ана Фулетин. - [Штампано изд.]
. - Год. 3, бр. 25 (окт. 2014). - Београд : ИНГ-ПРО, 2014- (Београд : Digital art). - 28 cm

Месечно. - Наслов лат., текст ћир.. - Преузима нумерацију електронског издања. - Друго издање на другом медијуму: Lege Artis (Online) = ISSN 2334-6140
ISSN 2406-1085 = Lege Artis (Штампано изд.)

Поштовани претплатници,

Трошкови поступка, наизглед споредно тражење у парничном и сродним поступцима, заузимају значајно место у пракси судова, а разлози за то су вишеструки, али се издвајају два основна: први је лутање праксе у погледу тумачења законског оквира, а други је чињеница да сума досуђених трошкова често превазилази вредност главног захтева. Распознају се њихове различите категорије, и то најпре трошкови адвоката за предузете радње у поступку, затим трошкови судских такси, а онда и трошкови вештачења, доласка на рочиште странака, адвоката и сведока, као и трошкови ангажовања привременог заступника. У вези са сваком наведеном категоријом јављају се одређене дилеме, које у овом и следећа два броја настојимо да објаснимо како кроз постојећи правни оквир тако још више кроз судску праксу, која својим креативним решењима и тумачењем надограђује нормативни оквир.

Иако су поједине радње чланова привредних друштава формално у складу са законом, намера која стоји иза тих одлука, као и штетне последице које оне проузрокују, често недвосмислено указују на недозвољено поступање. У рубрици „Привредно право” предочене су радње које чланови предузимају ослањајући се на оквире привредног законодавства, које у ширем контексту статуса привредног друштва представљају инкриминирана дела, предвиђена Кривичним закоником.

У оквиру рубрике „Кривично право” започета је анализа кривичног дела тешка телесна повреда из члана 121. Кривичног законика. Имајући у виду обимну и разноврсну судску праксу, анализа ће бити настављена и у наредном броју, с тим што су у овом броју детаљно размотрени различити облици овог кривичног дела, који се међусобно разликују према тежини наступеле последице, облику кривице и постојању посебних околности. Уз то, посебна пажња посвећена је разграничењу лаке и тешке телесне повреде, као и разликама између појединих облика тешке телесне повреде.

Поступци који се у пракси спроводе на основу члана 27. Закона о јавним набавкама веома су бројни, а налази екстерне контроле указују на озбиљне неправилности у њиховом спровођењу. У овом броју детаљно су приказани уочени недостаци с циљем да се наручиоцима пруже смернице за усклађивање пословања са законом.

Текстом у рубрици „Поводом” о значају ватрогасних служби, њиховом оснивању и развоју, као и међународним и домаћим прописима којима је њихов рад регулисан, уз конкретне примере из судске праксе, обележавамо 4. мај – Међународни дан ватрогасаца, док је рубрика „Кад језик пресуди” посвећена комбинацији различитих језика у реклама, као средству утицања на свест потрошача, и то кроз адекватне примере из праксе.

Поред наведених, ту су и остали врло актуелни текстови у поменутиим, али и другим рубрикама, као и наше сталне рубрике „Календар важења правних аката” и „Регистар прописа донетих између два броја”.

Редакција

Будимо на вези

Часопис *Lege Artis* – ПРОПИСИ У ПРАКСИ отворен је за сва ваша питања, мишљења, конструктивне предлоге, похвале и критике. Можете их упутити ауторима текстова или на имејл Редакције часописа redakcija@legeartis.rs

Пратите нас:

- www.legeartis.rs
- www.propisi.net
- www.ingpro.rs
- www.facebook.com/IngProLegeArtis

Зашто баш **PROPISI.NET?**

- ▶ Зато што је прегледан и једноставан и не захтева никакву специјалну обуку за коришћење (*user friendly*).
- ▶ Зато што је могућ приступ неограниченом броју докумената у току претплате.
- ▶ Зато што има највећи број прописа, примера судске праксе, правних мишљења, модела и других докумената.
- ▶ Зато што има претраживач који даје прецизно сортиране и брзе резултате претраге.
- ▶ Зато што се документа – прописи и др. – могу претраживати путем одговарајућих скраћеница и синонима који се у правној пракси често користе.
- ▶ Зато што је једини на тржишту који аутоматски бележи најпрегледаније документе сваког претплатника и издваја их на почетној страни.
- ▶ Зато што има мејл-сервис који омогућава претплатницима да о новим прописима, примерима из судске праксе, правним мишљењима и стручним коментарима и другим документима из области које сами изаберу, буду информисани путем мејла истог дана кад су објављени у бази.
- ▶ Зато што ради са било ког рачунара на интернету, без икакве инсталације, а подржава рад и у интранет окружењу.
- ▶ Зато што је увек ажуран (не захтева ажурирање од стране претплатника).
- ▶ Зато што су текстови докумената и интерфејс доступни на ћирилици или латиници.
- ▶ Зато што једним кликом могу да се ископирају текстови у *Word* или *PDF* формату.
- ▶ Зато што има најсвеобухватнију и највећу базу судске праксе, са разгранатом структуром по одговарајућим правним гранама и правним институтима.
- ▶ Зато што се из текста прописа једним кликом приступа повезаним документима.

У овом броју...

ГРАЂАНСКО ПРАВО

- 4 Трошкови грађанских поступака – дилеме и судска пракса – први део
- 19 Извршење ради остваривања новчаног потраживања

ПРИВРЕДНО ПРАВО

- 25 Аспекти кривичноправне одговорности члана привредног друштва у случају инсолвентности и стечаја

КРИВИЧНО И ПРЕКРШАЈНО ПРАВО

- 33 Кривично дело тешка телесна повреда из члана 121. Кривичног законика – први део

ЈАВНЕ НАБАВКЕ И БУЏЕТИ

- 39 Најчешћи облици неправилности у набавкама изузетим од примене Закона о јавним набавкама по основу члана 27. тог закона

РАДНО ПРАВО

- 45 Спровођење интерног конкурса за попуњавање извршилачких радних места у државним органима
- 54 Спровођење јавног конкурса за попуњавање извршилачких радних места у државним органима

УНАКРСНИ ПОГЛЕД

- 66 Хранитељство као мера заштите детета без родитељског старања
- 71 Преглед новина које доноси Правилник о изменама и допунама Правилника о поступку спровођења обједињене процедуре електронским путем
- 75 Практика Повереника за информације од јавног значаја у погледу начина достављања одговора тражиоцу информација од јавног значаја

РУБРИКЕ

- 80 Поводом Међународног дана ватрогасаца
- 92 Кад језик пресуди: Мешавина језика у рекламама са становишта форензичке лингвистике
- 101 Преглед прописа донетих између два броја

Трошкови грађанских поступака – дилеме и судска пракса – први део

Трошкови поступка постали су веома важни у парничном поступку, при чему по износима често могу да се мере с главним захтевом у парницама из којих су потекли, због чега је тој теми посвећено неколико бројева овог часописа. При томе, у овом броју акценат је на нормативном оквиру, питању значаја успеха странке у спору, камати на трошкове, увећању трошкова адвоката за износ ПДВ-а, судским таксама и институту ослобађања од трошкова поступка.

Драгана Марчетић,
судија Апелационог суда у Београду

Снежана Марјановић,
судија Апелационог суда у Београду

Трошкови поступка, наизглед споредно тражење у парничном и сродним поступцима (ванпарничном и извршном), фактички заузимају значајно место у пракси судова. Разлози за то су вишеструки, али се издвајају два основна: први је лутање праксе у погледу тумачења законског оквира, а други је чињеница да сума досуђених трошкова често превазилази вредност главног захтева. Трећи феномен који се појавио у пракси јесте вођење парничног поступка само због трошкова, али се ауторке овог текста тиме нису бавиле будући да поменута појава захтева дубљу, па и социолошку анализу.

Када је реч о трошковима, распознају се њихове различите категорије, и то најпре трошкови адвоката за предузете радње у поступку, затим трошкови судских такси, а онда и трошкови вештачења, доласка на рочиште странака, адвоката и сведока, као и трошкови ангажовања привременог заступника. У вези са сваком наведеном категоријом јављају се одређене дилеме, на које ће ауторке покушати да дају одговоре како кроз постојећи правни оквир тако још више кроз судску праксу, која својим креативним решењима и тумачењем надограђује нормативни оквир.

Нормативни оквир

Закон о парничном поступку, као општи процесни закон, регулише парничне трошкове у члановима 150–167. Парнични трошкови представљају издатке начињене у току или поводом поступка, с тим што свака странка претходно сама сноси трошкове које је проузроковала својим радњама. Суд приликом одлучивања о износу трошкова поступка цени све околности, али коначно трошкови падају на странку која изгуби спор. Накнађују се само нужни и неопходни трошкови за вођење спора. Тужилац је дужан да туженом накнади парничне трошкове уколико тужени није дао повод за тужбу и ако је признао тужбени захтев у одговору на тужбу, односно на припремном рочишту, а ако се не одржава припремно рочиште, онда на главној расправи, пре него што се упустио у расправљање о главној ствари.

У **Закону о судским таксама** („Сл. гласник РС” бр. 28/94, 53/95, 16/97, 34/2001 – др. закон, 9/2002, 29/2004, 61/2005, 116/2008 – др. закон, 31/2009, 101/2011, 93/2012, 93/2014, 106/2015, 95/2018 и 91/2025), у члану 1. прописано је да се у поступку пред судовима плаћају судске таксе по одредбама тог закона и Таксене тарифе, која је његов саставни део, мада се повремено мења. У члану 2. прописано је да таксе прописане наведеним законом плаћају лица по чијем предлогу или у чијем интересу се предузимају радње у судском поступку, за који је истим законом утврђено плаћање так-

радио је као водитељ на РТВ и као уредник емисије „А”, не представља околност да не плати судске таксе, имајући у виду да не спада у социјално угрожену категорију, иако није тренутно запослен.

Неосновано се жалбом тужиоца указује на то да суд приликом одлучивања није уопште узео у обзир околности прописане законом, односно одредбом члана 168. став 1. ЗПП, као и да претходно професионално ангажовање тужиоца није од значаја за оцену да ли је предлог основан.

Првостепени суд је, супротно тим наводима, приликом доношења одлуке ценио све околности и правилно закључио да у конкретном случају чињеница тренутне незапослености тужиоца и то што није сопственик непокретне имовине, у смислу података и обавештења из којих се утврђује да имовно стање тужиоца, имајући у виду његово занимање и професионално ангажовање, није такво да би га плаћање судских такси довело у оскудицу, не води ослобађању од плаћања судских такси.

(Решење Ајелационој суда у Београду ГжЗ 284/20 од 30. 9. 2020)

Странка која не одреди тачан износ трошкова за које тражи ослобађање од плаћања, као и на шта би се ти трошкови односили, нема право да буде ослобођена трошкова поступка.

Из образложења:

Првостепени суд, одлучујући о предлогу тужиоца за потпуно ослобађање од плаћања трошкова поступка и постављање бесплатног пуномоћника, закључио је да нису испуњени услови из члана 170. ставови 1. и 4. Закона о парничном поступку, због чега је одлучио као у ставовима другом и трећем изреке побија-

них одлука. Првостепени суд је као разлог навео то да тужилац није определио тачан износ трошкова за које тражи ослобађање од плаћања и на шта би се ти трошкови односили, као и то што је тужилац у предлогу за признање овог права навео да му је то потребно искључиво ради изјављивања евентуалне ревизије. Имајући у виду да је одбијен предлог за ослобађање од плаћања трошкова поступка, првостепени суд је сматрао да тиме није испуњен неопходан услов за признање права тужиоцу на бесплатну правну помоћ, односно постављање бесплатног пуномоћника.

По налажењу овог суда, као другостепеног, правилан је закључак првостепеног да нису испуњени услови за признање права тужиоцу на потпуно ослобађање од плаћања трошкова поступка и постављање бесплатног пуномоћника у смислу чл. 170. ЗПП. Наиме, и по оцени овог суда, у смислу чињенице да тужилац тражи да му се постави бесплатни пуномоћник из реда адвоката искључиво из разлога састављања евентуалне ревизије, а да је поступак у овој правној ствари тек започет, да парница није ни почела да тече, да тек следи претходно испитивање тужбе и доказни поступак, а да захтев за признање наведеног права може да се истакне у току целог поступка, али и нарочито то да се услови за признање овог права цене према околностима у тренутку одлучивања о њему (које су променљиве), за сада нису испуњени услови да се тужиоцу признају наведени захтеви. Као неосновани оцењени су жалбени наводи којима тужилац указује на постојање одлука којима је у другим поступцима његов захтев усвојен, будући да у сваком поступку суд одлучује према стању у том предмету.

(Решење Ајелационој суда у Београду Гж 1902/19 од 24. 1. 2020)

Извршење ради остваривања новчаног потраживања

Извршење ради остваривања новчаног потраживања представља један од најзначајнијих сегмената извршног права будући да се највећи број правних односа у савременом друштву заснива управо на новчаним обавезама. У ситуацији када дужник не испуни своју обавезу добровољно, поверилац је принуђен да заштиту својих права потражи путем принудног извршења. Циљ тог поступка је да обезбеди ефикасну, закониту и правичну наплату потраживања, уз истовремено поштовање права свих странака и учесника у поступку.

Ивана Живковић,
дипломирани правник с положеним правосудним испитом

У Закону о извршењу и обезбеђењу, у одредби члана 2. став 1. тачка 1) прецизирано је значење појединих израза тако што је наведено да потраживање означава право извршног повериоца да захтева од извршног дужника одређено давање, чињење, нечињење или трпљење. Новчано потраживање представља једно од основних и најчешћих правних института у савременом правном промету. Оно се јавља у готово свим областима права, посебно у облигационим односима, где представља право повериоца да од дужника захтева исплату одређеног новчаног износа. Значај наведеног института огледа се не само у његовој учесталости већ и у његовој улози у обезбеђивању правне сигурности и стабилности економских односа. По својој суштини, новчано потраживање подразумева одређени имовински захтев који је изражен у новцу. За разлику од неновчаних обавеза, које могу да подразумевају чињење, нечињење или трпљење, новчана обавеза има јасно одређен предмет – новчани износ.

Једна од кључних карактеристика новчаног потраживања је његова доспелост. Потраживање постаје доспело када поверилац може да захтева његово испуњење, односно када дужник долази у обавезу да изврши плаћање. Доспелост може да буде одређена

уговором, законом или судском одлуком. Уколико дужник не испуни обавезу у предвиђеном року, долази у доцњу, што може да има додатне правне последице, попут обавезе плаћања затезне камате.

Новчана потраживања имају и посебне карактеристике које се тичу извршења. Због своје природе најпогоднија су за принудну наплату, јер могу да се реализују путем различитих средстава извршења, као што су заплена новчаних средстава, обустава зараде или продаја имовине дужника. Управо таква флексибилност доприноси ефикасности правне заштите.

Извршни поступак покреће се предлогом за извршење који извршни поверилац подноси надлежном суду или јавном извршитељу, у зависности од природе потраживања. Предлог мора да садржи све неопходне елементе, тако да суд или јавни извршитељ након тога донесе решење о извршењу којим се одређују начин и средства принудне наплате.

Један од кључних елемената извршења ради остваривања новчаног потраживања представљају средства извршења. То су конкретни механизми путем којих се остварује наплата дуга. **Одредбом члана 54. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу прописано је да су средства извршења ради намирена новчаног потраживања продаја непокретности извршног дужника, продаја покретних ствари извршног дужника, заједничка продаја непокретности и покретних ствари, пренос новчаног потраживања извршног дужника, пренос зараде извршног дужника,**

закона. Законска затезна камата представља новчану накнаду коју дужник дугује повериоцу због закашњења у испуњењу новчане обавезе. Њена правна природа је двострука: с једне стране има компензаторни карактер као обештећење извршном повериоцу, док с друге стране има и превентивну функцију, подстичући дужника на уредно испуњење обавеза. Основна карактеристика законске затезне камате јесте да настаје по сили закона, без потребе за посебним уговарањем. Њена висина одређује се прописима и зависи од економских услова, чиме се обезбеђује флексибилност и прилагођавање тржишним кретањима.

У теорији облигационог права законска затезна камата сматра се акцесорним потраживањем, што значи да дели правну судбину главног потраживања. Међутим, та акцесорност није апсолутна, што се нарочито огледа у ситуацијама када камата опстаје и након престанка главног дуга. **У одређеним ситуацијама долази до тога да основно потраживање буде испуњено или престане на други начин, док затезна камата остаје ненамирена. Тада она поприма карактер главног потраживања, које поверилац може самостално да потражује и принудно наплати.** То је нарочито чест случај када дужник изврши уплату главног дуга, али не и припадајуће камате, или када се у судском поступку одлучује само о камати.

Једно од кључних питања односи се на обрачун затезне камате. Она се најчешће об-

рачунава као прости интерес на износ главног дуга за период од доспелости до исплате. Висина законске затезне камате одређује се посебним прописима и може да се мења у зависности од економских услова. У извршном поступку важно је да обрачун буде тачан и транспарентан како би се избегли спорови и евентуалне злоупотребе.

Када се законска затезна камата јавља као главно потраживање, извршни поступак води се искључиво ради њене наплате. То значи да се сва средства извршења примењују на исти начин као и приликом наплате основног дуга.

Извршење ради намирења новчаног потраживања представља један од кључних механизма остваривања правне сигурности и владавине права. Његова суштина огледа се у обезбеђивању делотворне заштите извршног повериоца, али истовремено и у очувању основних права извршног дужника. Управо та двострука функција намеће потребу за пажљиво уравнотеженим правним оквиром. Савремени извршни поступак карактерише широка лепеза средстава извршења, која обухватају како традиционалне облике имовине тако и сложене финансијске инструменте, уделе у привредним друштвима и различите облике нематеријалних права. Таква разноврсност доприноси ефикасности наплате, али и повећава сложеност поступка, тако да захтева висок степен стручности носилаца извршне функције.

Електронски часопис **ЛЕГЕ АРТИС – ПРОПИСИ У ПРАКСИ**

Часопис „Lege Artis – ПРОПИСИ У ПРАКСИ“, електронско издање, са стручним ауторским текстовима, већ дужи низ година незаобилазни је саветник и дневни пратилац у свачијем пословању. Намењен је, пре свега, правним службама у јавном и приватном сектору, привредним субјектима, установама, адвокатским канцеларијама итд.

Од области у часопису издавајемо: Јавне набавке и буџети, Грађанско право, Кривично и прекршајно право, образовање, Планирање, изградња, становање, Привредно право, Радно право, Управно право, Здравствене установе, здравствена заштита и здравствено осигурање и друге области, као и сталне рубрике „Портал читалаца“, „Календар правних аката“ и „Регистар прописа“.

Тренутно се у издању налази преко 2.000 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњим бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи.нет, а повезани су са релевантним прописима.

Аспекти кривичноправне одговорности члана привредног друштва у случају инсолвентности и стечаја

Анализиране су радње које чланови привредног друштва предузимају ослањајући се на оквире привредног законодавства, које, посматране у ширем контексту статуса и функционисања привредног друштва, могу да представљају инкриминисана дела, предвиђена Кривичним закоником, са циљем да се укаже на границу између допуштеног поступања у оквиру привредноправних овлашћења и оних облика понашања који, услед своје садржине, сврхе или последица, задобијају кривичноправни значај.

Јована Јовановић,
адвокат

I Увод

Организовање пословања кроз друштво капитала (друштво са ограниченом одговорношћу, акционарско друштво) честа је опција због одвојености правног субјективитета привредног друштва од правног субјективитета чланова. Међутим, оно што је приметно у Републици Србији јесте чињеница да пословање малих и микро друштава са ограниченом одговорношћу у одређеном моменту може да прерасте у активности усмерене искључиво ка избегавању одговорности чланова према повериоцима. Такво поступање мотивисано је заштитом личне имовине чланова у ситуацијама презадужености и немогућности друштва да измири своје доспеле обавезе.

Законом о привредним друштвима¹ установљена је начелна одвојеност имовине и субјективитета привредног друштва од имовине и субјективитета оснивача и чланова, што подразумева непостојање одговорности чланова за обавезе друштва. Ипак, уважавајући ризик од злоупотребе наведеног принципа, законодавац је предвидео механизме заштите поверилаца кроз институт пробијања правне личности, као и кроз институт одговорности

контролног члана за обавезе друштва након спроведеног поступка принудне ликвидације и брисања из регистра Агенције за привредне регистре (даље: АПР).

Иако су поједине радње чланова друштва формално у складу са законом, намера која стоји иза тих одлука, као и штетне последице које оне проузрокују, често недвосмислено указују на недозвољено поступање. У наставку ће бити предочене радње које чланови предузимају ослањајући се на оквире привредног законодавства, које у ширем контексту статуса привредног друштва представљају инкриминисана дела, предвиђена Кривичним закоником.²

II Радње које су законите са аспекта привредног права, али могу да буду узрок кривичноправне одговорности чланова привредног друштва

Привредна активност у Републици Србији у великој мери почива на пословању микро, малих и средњих предузећа, што у значајној мери условљава и националну економску политику. Докле год привредни субјекти послују у складу са законима, поштују тржишна правила и редовно измирују обавезе према повериоцима, статус друштава и њихових чланова остаје неспоран. Међутим, пракса показује да привредна друштва неретко у

иоја је Ајелациони суд у Београду, Посебно одељење, иреиначио ирвосийейену иресуду у иоменуиом делу, ойкклонивши наведену иовреду кривичној закона, иако шийо је окривљеном АА, на основу одредбе члана 85. сийав 1. КЗ, изрекао меру безбедности забране вршења иозива, делайности и дужности, и ишо забране обављања судијске функције у итрајању од 5 (ийей) иодина, рачунајући од дана иравоснажности иресуде, с ишим шийо се време ирведено на издржавању казне зайвора неће урачунаиши у време итрајања ове мере. Доносећи овакву одлуку Ајелациони суд у Београду,

Посебно одељење, имао је у виду околности извршења кривичној дела и чињеницу да је окривљени иредметно кривично дело извршио вршећи функцију судије и иредседника Вишеј суда у ... , збој чеја иосийоји ойасности од даљеј вршења кривичних дела услед вршења судијске функције.¹³

Изрицањем ове мере смањује се могућност да осуђено лице настави да кроз фактичко управљање или вршење сличних дужности у другим друштвима капиталима понавља инкриминисане радње на штету поверилаца.

Ендноте

- ¹ „Службени гласник РС” бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 и 109/2021.
- ² „Службени гласник РС” бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016, 35/2019 и 94/2024.
- ³ Одредбом члана 546. став 1. тачка 7) Закона о привредним друштвима („Сл. гласник РС” бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 и 109/2021) прописано је следеће: „Принудна ликвидација покреће се ако: 7) друштво остане без законског или привременог заступника, а не региструје новог у року од три месеца од дана брисања законског, односно привременог заступника из регистра привредних субјеката.”
- ⁴ „Службени гласник РС” бр. 106/2015, 106/2016 – аутентично тумачење, 113/2017 – аутентично тумачење, 54/2019, 9/2020 – аутентично тумачење, 10/2023 – др. закон и 91/2025.
Видети одредбе чланова 414–426. и 438–460. Закона о извршењу и обезбеђењу.
- ⁵ Видети одредбе чланова 280–285. Закона о облигационим односима („Сл. лист СФРЈ” бр. 29/78, 39/85, 45/89 – Одлука УСЈ, 57/89, „Сл. лист СРЈ” бр. 31/93 и „Сл. гласник РС” бр. 18/2020).
- ⁶ „Службени гласник РС” бр. 44/2021, 129/2021, 138/2022, 92/2023, 94/2024 и 109/2025.
- ⁷ „Службени гласник РС” бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016, 35/2019 и 94/2024.
- ⁸ „Службени гласник РС” бр. 104/2009, 99/2011 – други закон, 71/2012 – Одлука УС РС, 83/2014, 113/2017, 44/2018, 95/2018 и 44/2025 – Одлука УС РС.
- ⁹ Пресуда Основног суда у Новом Саду К 2727/2010 од 7. 12. 2010. године, потврђена Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Кж1 652/2011 од 17. 6. 2012. године, преузето из Електронског билтена Основног суда у Новом Саду, <http://bilten.osns.rs/presuda/sentenca?url=ostecenje-poverioca>.
- ¹⁰ Пресуда Врховног касационог суда Кзз 890/2014 од 1. 10. 2014. године, <https://www.vrh.sud.rs>.
- ¹¹ Видети одредбе чланова 11. и 12. Закона о стечају.
- ¹² Решење Вишег суда у Београду Кж2 891/17 од 18. 10. 2017. године, сенценца преузета из издања Прописи.нет, издавач ИНГ-ПРО.
- ¹³ Пресуда Апелационог суда у Београду, Посебног одељења, Кж1-По1 30/24 од 20. 12. 2024. године, сенценца преузета из издања Прописи.нет, издавач ИНГ-ПРО.

Елекџронски часопис ПОСЛОВНИ САВЕТНИК

Часопис „ПОСЛОВНИ САВЕТНИК” представља издање са стручним ауторским текстовима из области рачуноводства и пореза. Наменен је, пре свега, финансијским и рачуноводственим службама у приватном сектору, рачуноводственим агенцијама и сл.

Од рубрика у часопису издвајамо: Рачуноводство, Порези, Зараде, плате и друга примања, Радни односи, Пословне финансије, Статистика и остале области.

Тренутно се у издању налази преко 2.000 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњих бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи.нет, а повезани су са релевантним прописима.

Кривично дело тешка телесна повреда из члана 121. Кривичног законика – први део

У овом тексту, који је због богате судске праксе подељен у два дела, детаљно је анализирано биће наведеног кривичног дела уз указивање на разлику између његових различитих облика, као и на разлике у односу на друга кривична дела.

Никола Пантелић,

јавни тужилац у Вишем јавном тужилаштву

Тешка телесна повреда представља озбиљније нарушавање телесног интегритета или здравља другог лица. Није пресудно којом је радњом повреда нанета већ до каквог је исхода дошло. Управо због тога граница између лаке и тешке телесне повреде, као и између појединих облика тешке телесне повреде, у великој мери зависи од конкретних околности случаја и оцене суда. Из законске одредбе произлази да наведено кривично дело има више облика, који се међусобно разликују према тежини последице, облику кривице и постојању посебних околности. У основи могу да се издвоје обична тешка телесна повреда, нарочито тешка телесна повреда, тешка телесна повреда квалификована смрћу, као и посебни облици – из нехата и на мах.

1. Обична тешка телесна повреда

Основни облик из става 1. није детаљно описан, већ се његов садржај утврђује у односу на тежи облик из става 2. То у пракси значи да се ради о свим оним ситуацијама када је последица озбиљна, али не достиже степен „нарочито тешке”.

Пре свега, поменути облик постоји када живот повређеног није био доведен у конкретну опасност. Чак и ако је постојала извесна опасност, али само апстрактна, без непосредне угрожености живота, и даље се ради о основном облику. У судској пракси издвојени су и општи критеријуми за разгра-

ничење таквог облика повреде. Тако се указује на то да тешка телесна повреда постоји када повреда у време настанка не угрожава живот оштећеног, али доводи до пролазног знатног оштећења важног дела тела и истовремено захтева медицинско збрињавање и лечење.

У једном случају суд је утврдио да преломи носних костију и носне преграде, праћени померањем крајака, представљају јединствену повреду која испуњава наведене услове, при чему је вештак искључио могућност да је до такве повреде могло да дође случајним ударцем у врата већ је било неопходно деловање чврстог предмета ограничене површине (Пресуда Основног суда у Куршумлији 2 К 208/15 од 18. 11. 2015).

Дакле, опасност по живот приликом обичне тешке телесне повреде мора да буде апстрактна, док конкретна и непосредна опасност по живот представља обележје тежег облика.

Није од значаја то што је оштећени накнадно оздравио уколико је у тренутку повређивања његов живот био доведен у опасност, јер се квалификација заснива на стању у време извршења дела. Тако „навод у жалби да дело тешка телесна повреда треба квалификовати по ставу 1. Кривичног законика није основан. Ово стога што је утврђено да је услед повреде, коју је окривљени нанео оштећеном, живот оштећеног био доведен у опасност. За правилну квалификацију дела без значаја је то што је оштећени сада оздравио јер, као што је окружни суд правилно нашао, за постојање дела из става 2. Кривичног законика довољно је да је услед нанете повреде живот повређеног био доведен у опасност, а не тражи се да је та

масатом од стране другог лица, бацио нож у његовом правцу, услед чега је оштећени задобио тешку телесну повреду опасну по живот. При оцени кривице суд је посебно ценио ток догађаја, претходно понашање другог учесника, узајамно гађање опасним предметима и чињеницу да је повређивање наступило као плод такве реакције и сплета околности, а не као остварење намере да се нанесе тешка повреда. Ова одлука показује да се и приликом употребе опасног предмета мора пажљиво испитати конкретан ток радње и психички однос учиниоца према последици, јер сама опасност средства још не значи аутоматски и постојање умишљаја (Пресуда Апелационог суда у Нишу Кж16-1 260/15 од 26. 6. 2015).

Посебно је важно имати у виду да приликом кривичних дела квалификованих тежом последицом психички однос учиниоца не мора једнако да се испољава према свим елементима дела. Управо зато у пракси није ретка ситуација да у односу на основну радњу и непосредну последицу постоји умишљај, док се у односу на тежу последицу утврђује нехат.

У једном случају суд је закључио да је окривљени, задајући више удараца оштећеном у пределу главе, укључујући и ударце тупим механичким оруђем, поступао са умишљајем у погледу наношења тешке телесне повреде јер је био свестан да таквим поступањем може да проузрокује тешко повређивање, и то је хтео. Међутим, у односу на смртни исход суд је нашао да је поступао са свесним нехатом, будући да је био свестан да такво поступање може да доведе и до смрти, али је олако држао да до те последице неће доћи или да ће моћи да је спречи. Овакво разликовање јасно показује да нехат не треба везивати само за радње које су саме по себи благе или наизглед безопасне. Напротив, и приликом веома грубог и опасног поступања могуће је да у односу на тежу последицу не постоји умишљај, већ нехат, ако учинилац ту последицу није хтео нити је на њу пристао, већ ју је лакомислено потценио. Стога је за правилну правну квалификацију

од пресудног значаја да се одвојено оцени психички однос учиниоца према свакој појединој последици, а не да се он аутоматски изводи из саме тежине повреда или трагичности исхода (Пресуда Вишег суда у Нишу 2 К 141/14 од 5. 2. 2015).

У судској пракси нехат може да се испољи и у ситуацијама када је поступање учиниоца непосредно изазвано претходним понашањем оштећеног. Тако је у једном случају суд закључио да окривљени није поступао са умишљајем већ из нехата, иако је нанео тешку телесну повреду, имајући у виду да је физичком сукобу претходила провокација у виду удараца које је оштећени задао окривљеном. Суд је посебно ценио да код окривљеног није постојала свест и жеља да изврши дело, нити пристанак на последицу, већ да је био свестан могућности повређивања, али је олако држао да до тога неће доћи или да ће последицу моћи да спречи. Оваква ситуација показује да провокација и нагла реакција не морају нужно да указују на умишљај, већ у зависности од конкретних околности могу да доведу и до закључка о постојању нехата (Пресуда Првог основног суда у Београду 28 К 1937/15 од 22. 2. 2016).

Такође, у пракси је недвосмислено прихваћено да нехатни облик тешке телесне повреде не може да се примењује у ситуацијама у којима је наступила смрт оштећеног. Чињеница да је учинилац у односу на тежу последицу поступао из нехата не значи да дело може да се квалификује као тешка телесна повреда из нехата, већ у таквом случају долази у обзир квалификовани облик из става 3. или друго одговарајуће кривично дело, у зависности од укупно утврђеног психичког односа.

У једном случају суд је изричито одбацио становиште одбране да дело може да се подведе под нехатни облик иако је смртна последица обухваћена нехатом, наглашавајући да наступање смрти искључује примену члана 121. став 4. КЗ (Пресуда Вишег суда у Нишу 2 К 25/14 од 16. 10. 2015).

Најчешћи облици неправилности у набавкама изузетим од примене Закона о јавним набавкама по основу члана 27. тог закона

Бројне су набавке које се спроводе по члану 27. Закона о јавним набавкама, при чему налази екстерне контроле указују на озбиљне неправилности у њиховом спровођењу, на које је скренута пажња у наставку текста.

Драгана Станковић Николић,
дипл. правник с положеним правосудним испитом и стеченим сертификатом државног ревизора

Законом о јавним набавкама („Сл. гласник РС” бр. 91/19, 92/23), осим поступака јавних набавки, планирања, закључења уговора о јавним набавкама са изменама уговора и поступка заштите права понуђача, уређено је и питање правног основа по ком је дозвољено да се не примењује поменути закон, односно да се не спроводе поступци јавних набавки. Један од тих основа предвиђен је чланом 27. Закона о јавним набавкама, којим су прописани прагови до којих је дозвољено да се не примењује тај закона. Наиме, чланом 27. Закона прописано је да се његове одредбе не примењују на:

- 1)** набавку добара, услуга и спровођење конкурса за дизајн чија је процењена вредност мања од 1.000.000 динара и набавку радова чија је процењена вредност мања од 3.000.000 динара;
- 2)** набавку добара, услуга и спровођење конкурса за дизајн чија је процењена вредност мања од 15.000.000 динара за потребе дипломатских мисија, дипломатско-конзуларних представништава и обављање других активности Републике Србије у иностранству, као и набавку радова за те потребе чија је процењена вредност мања од 650.000.000 динара;
- 3)** набавку друштвених и других посебних услуга из члана 75. наведеног закона чија је процењена вредност мања од 15.000.000 динара, када набавку спроводи јавни наручилац, односно мања од 20.000.000 динара, када набавку спроводи секторски наручилац.

У случају из става 1. датог члана примењују се начела Закона о јавним набавкама на начин примерен околностима конкретне набавке. Тим чланом Закона одређени су прагови процењених вредности набавки, тако да се до тих износа приликом набавки добара, услуга и радова поменути закон не примењује, док се на набавке једнаке или веће од наведених износа исти примењује. Тако је предвиђено да се на набавке добара и услуга чија је процењена вредност мања од 1.000.000 динара не примењују одредбе Закона, као и на набавку радова чија је процењена вредност мања од 3.000.000 динара. У односу на решење по претходном закону наведени износи повећани су са 500.000 динара на 1.000.000 динара за добра и услуге, односно на 3.000.000 динара за радове.

Тачком 2) члана 27. прописано је да се Закон не примењује на набавку добара, услуга и спровођење конкурса за дизајн чија је процењена вредност мања од 15.000.000 динара за потребе дипломатских мисија, дипломатско-конзуларних представништава и обављање других активности Републике Србије у иностранству, као и набавку радова за те потребе чија је процењена вредност мања од 650.000.000 динара.

Тачком 3) истог члана прописано је да се на набавку друштвених и других посебних услуга из члана 75. Закона, чија је процењена вредност мања од 15.000.000 динара, када набавку спроводи јавни наручилац, односно мања од 20.000.000 динара, када набавку спроводи секторски наручилац, такође не примењују његове одредбе. То су нпр. набавке услуга истраге и обезбеђења, поштанске услуге, услуге хотела и ресторана, услуге протектирања гума, правне услуге, које нису изузете у скла-

парентности, оглашавања и позивања што је могуће већег број привредних субјеката. Једино у конкурентном поступку може да употреби јавна средства на економичан начин. Наручилац је дужан да и у поступку набавке на коју се Закон о јавним набавкама не примењује примењује начела наведеног закона на начин примерен околностима конкретне набавке. **На који начин ће у таквим случајевима обезбедити конкуренцију, наручилац ће да одреди посебним интерним актом, који је дужан да објави на својој интернет страници према члану 49. ст. 2. и 3. Закона.** Поменуто начело забрањује сваки облик дискриминације међу привредним субјектима на националној, територијалној и личној основи. Посебно је забрањено коришћење дискриминаторских критеријума за квалитативни избор привредног субјекта, као и техничких спецификација и критеријума за доделу уговора.

Чланом 8. Закона прописано је **начело транспарентности** поступка јавне набавке, по ком је наручилац дужан да обезбеди транспарентност поступка јавне набавке поштујући обавезе из тог закона. Са аспекта набавки из члана 27. Закона, то значи да је потребно да наручилац објави позив за набавку када год је то могуће на својој интернет страници или на други начин, или да позив упути што је могуће већем броју понуђача. Такође, ако се догоди да наручилац добије понуду од привредног субјекта који је на неки начин дошао до документације и поднео понуду иако наручилац није позвао тог привредног субјекта, наручилац је дужан да достављену понуду укључи у разматрање и стручну оцену иако му није упутио позив, све из разлога поштовања начела транспарентности и обезбеђења што је могуће веће конкуренције.

Чланом 9. Закона прописано је да је наручилац дужан да у свим фазама поступка јавне набавке **обезбеди једнак положај свим привредним субјектима**, а чланом 10. да је наручилац дужан да јавну набавку спроведе на начин **сразмеран предмету** јавне набавке и циљевима које треба да постигне. С тим у вези **наручилац је дужан да увек када је то могуће, чак и када спроводи набавку изузету од примене Закона, поштује начела на ко-**

јима је Закон заснован, тако да је потребно да то правило уврсти и у своје процедуре и друга интерна акта којима уређује спровођење предметних набавки.

Осим тога, неопходно је нагласити још и то да је последњим изменама важећег закона, чланом 152а Закона предвиђено да наручилац на Порталу јавних набавки објављује податке о свим уговорима закљученим након спроведеног поступка јавне набавке, затим о свим изменама уговора по основу чл. 156–161. Закона, као и податке о уговорима/наруцбеницама закљученим односно издатим у складу с чланом 27. Закона и њиховим изменама. Подаци о уговорима закљученим након спроведеног поступка јавне набавке и подаци о уговорима/наруцбеницама закљученим односно издатим у складу с одредбама члана 27. Закона објављују се у року прописаном чланом 109. ст. 1. и 2. истог закона. Тај рок је 30 дана од дана закључења уговора. Подаци о изменама уговора/наруцбеница закљученим односно издатим у складу с чланом 27. Закона објављују се у року прописаном чланом 155. став 2. тог закона. Тај рок је 10 дана од дана измене уговора.

С тим у вези, у поступцима екстерне контроле и кроз мониторинг надлежних органа контролисаће се поступање наручилаца по наведеној одредби Закона, односно да ли су објавили податке о предметним набавкама на Порталу јавних набавки. Чланом 236. прописан је прекршај, и то да ће се новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара казнити за прекршај наручилац ако не поступи у складу с чланом 152а Закона, при чему је ставом 2. истог члана прописан прекршај и за одговорно лице наручиоца.

Анализирајући изузете набавке од примене Закона по основу члана 27. може се закључити да, у случају екстерних контрола, оне заузимају значајно место, које се посматра с посебном пажњом. Такође може да се истакне да је трошење јавних средстава по датом основу од последњих измена Закона постало много транспарентније због успостављања обавезе објављивања уговора/наруцбеница закључених по том основу на Порталу јавних набавки.

Спровођење интерног конкурса за попуњавање извршилачких радних места у државним органима

У наставку следи детаљан преглед поступка интерног конкурса који се примењује на извршилачка радна места, а то су сва радна места која нису положаји, укључујући и радна места руководиоца ужих унутрашњих јединица у државном органу.

Жељко Албанезе

Увод

У „Службеном гласнику РС” број 19/2026 од 27. 2. 2026. године објављена је Уредба о изменама и допунама Уредбе о интерном и јавном конкурсима за попуњавање радних места у државним органима, која је ступила на снагу 7. 3. 2026. године (даље: Измена Уредбе). Њом је у Уредби о интерном и јавном конкурсима за попуњавање радних места у државним органима („Сл. гласник РС” бр. 2/2019, 67/2021 и 19/2026 – даље: Уредба) извршен већи број суштинских измена, тако да је у продужетку приказана укупна иновирана процедура спровођења интерног конкурса за попуњавање извршилачких радних места у државним органима.

Подсећамо на то да ради попуњавања извршилачких радних места у органима државне управе и службама Владе, према члану 50. Закона о државним службеницима („Сл. гласник РС” бр. 79/2005... и 9/2026 – даље: Закон), може да се спроведе интерни конкурс ако конкретно радно место није попуњено премештајем државног службеника унутар истог органа или премештајем по основу споразума о преузимању. На интерном конкурсима могу да учествују само државни службеници из органа државне управе и службе Владе који су у радном односу на неодређено време, као и државни службеници који су у радном односу на одређено време примљени након

спроведеног јавног конкурса због привремено повећаног обима посла.

1. Претходне радње ради покретања поступка интерног конкурса

Ради покретања поступка интерног конкурса:

1) У органу државне управе (према Уредби, то су органи државне управе, стручне службе управних округа и службе Владе – даље: органи државне управе) – руководиоца органа државне управе доноси решење о попуњавању извршилачког радног места спровођењем интерног конкурса. То решење садржи образложење у ком се наводи да су испуњени сви законски услови који се тичу допуштености попуњавања радног места, као и да извршилачко радно место није могло да буде попуњено премештајем односно преузимањем. Решење и докази о томе да су испуњени услови за попуњавање радног места достављају се Служби за управљање кадровима (даље: **Служба**), као и сви подаци потребни за оглашавање интерног конкурса. Служба утврђује да ли су испуњени услови за попуњавање радног места и о томе обавештава руководиоца органа државне управе у року од три дана од дана када је примила решење о попуњавању радног места и остале доказе. У случају спора, Влада одлучује о томе да ли су испуњени услови за попуњавање извршилачког радног места. На интерном конкурсима у органима државне управе могу да учествују само државни службеници запослени на неодређено време из

листу кандидата комисија доставља и записник о свом раду.

7. Успех интерног конкурса и доношење решења о премештају

Према члановима 52. и 53. Закона, кад интерни конкурс успе, руководилац органа у ком се радно место попуњава доноси решење о премештају државног службеника у тај државни орган. Кандидат који је учествовао у изборном поступку на интерном конкурсима има право жалбе на решење о премештају.

Интерни конкурс није успео ако конкурсна комисија утврди да ниједан од кандидата

који је учествовао у изборном поступку није испунио мерила прописана за избор.

8. Прелазне одредбе Измена Уредбе

Интерни конкурси за попуњавање радних места у државним органима који су покренути до дана ступања на снагу Измена Уредбе (до 7. 3. 2026. године) биће окончани под условима и на начин предвиђен Уредбом о интерном и јавном конкурсима за попуњавање радних места у државним органима („Сл. гласник РС” бр. 2/2019 и 67/2021).

Спровођење јавног конкурса за попуњавање извршилачких радних места у државним органима

У овом тексту представљене су одредбе Уредбе о интерном и јавном конкурсима за попуњавање радних места у државним органима које се односе на спровођење јавног конкурса за попуњавање извршилачких радних места.

Џељко Албанезе

Увод

Јавни конкурс, као један од начина попуњавања извршилачких радних места у државним органима, регулисан је:

- 1) одредбама чл. 54–61. **Закона о државним службеницима** („Сл. гласник РС” бр. 79/2005... и 9/2026 – даље: Закон) и
- 2) **иновираним Уредбом о интерном и јавном конкурсима за попуњавање радних места у државним органима** („Сл. гласник РС” бр. 2/2019, 67/2021 и 19/2026 – даље: Уредба).

Практично, јавни конкурс је последњи метод у активностима попуњавања радних

места јер, према члану 49. Закона, при попуњавању извршилачког радног места предност има премештај државног службеника из истог државног органа, с напредовањем или без њега. Ако се радно место не попуни на тај начин, попуњава се премештајем по основу споразума о преузимању нераспореденог државног службеника, а ако се не попуни таквим преузимањем, руководилац може да спроведе поступак преузимања државног службеника из другог државног органа. Ако руководилац одлучи да радно место не попуни ни премештајем по основу споразума о преузимању, може да се спроведе интерни конкурс, **а ако интерни конкурс није спроведен или није успео, обавезно се спроводи јавни конкурс.**

У овом тексту представљене су одредбе Уредбе које се односе на спровођење **јавног**

5. Ступање на рад

Сагласно члановима 58. и 59. Закона, изабрани кандидат дужан је да ступи на рад у року од осам дана од дана коначности решења о пријему у радни однос, односно о премештају, изузев ако му руководилац из оправданих разлога не продужи рок. Ако изабрани кандидат не ступи на рад у року који му је одређен, сматра се да решење о пријему у радни однос, односно о премештају није донето, при чему руководилац може да изабере кандидата с листе кандидата са следећим најбољим резултатом.

Решење о пријему у радни однос јавно се објављује на веб-презентацији органа и огласној табли органа у сврху обавештавања јавности и кандидата који су учествовали у изборном поступку о исходу конкурсног поступка, али и остваривања права на жалбу. Достава свим кандидатима који су учествовали у изборном поступку сматра се извршеном истеком 15 дана од дана објављивања решења на веб-презентацији органа и огласној табли органа. Јавно објављено решење уклања се с веб-презентације органа након истека рока од шест месеци од дана објављивања. У том јавно објављеном решењу могу да се учине јавно доступним подаци о личном имену изабраног кандидата и његовом образовању, док остали подаци о личности који нису у вези са изборним поступком морају да се заштите на одговарајући начин.

Кандидат који је учествовао у изборном поступку има право да у року од осам дана од дана достављања решења изјави жалбу ако сматра да изабрани кандидат не испуњава услове за запослење на радном месту или да је у изборном поступку дошло до таквих неправилности које би могле да утичу на објективност његовог исхода.

6. Неуспех јавног конкурса

Према члану 60. Закона, јавни конкурс није успео ако:

- конкурсна комисија утврди да ниједан кандидат који је учествовао у изборном поступку није испунио мерила прописана за избор;
- није било пријава на јавном конкурс;
- ниједан од пријављених кандидата није учествовао у изборном поступку.

О томе да јавни конкурс није успео руководилац доноси решење, које се доставља свим кандидатима који су имали право да учествују у изборном поступку. На то решење може да се изјави жалба жалбеној комисији у року од осам дана од дана достављања решења, осим у случају када није било пријава на јавном конкурс.

7. Прелазне одредбе Измена Уредбе

1) Јавни конкурси за попуњавање радних места у државним органима који су покренути до дана ступања на снагу Измена Уредбе (до 7. 3. 2026. године) биће окончани под условима и на начин предвиђен Уредбом о интерном и јавном конкурс за попуњавање радних места у државним органима („Сл. гласник РС” бр. 2/2019 и 67/2021).

2) Базе питања и задатака за проверу општих функционалних компетенција које су формиране у складу с чл. 31, 32. и 33. Уредбе о интерном и јавном конкурс за попуњавање радних места у државним органима („Сл. гласник РС” бр. 2/19 и 67/21) примењиваће се до успостављања базе питања и задатака за проверу општих функционалних компетенција у складу са Изменама Уредбе.

Хранитељство као мера заштите детета без родитељског старања

Након разматрања самог појма и врста хранитељства, односа храњеника и хранитеља, као и услова за остваривање заштите деце и младих особа, у последњем делу пажња је посвећена и темама које се тичу здравствене заштите и здравственог осигурања у хранитељској породици.

Др Душан Рајаковић,
спец. менаџмента
здравствених установа

Увод

Већина деце по рођењу одраста са својим родитељима и у својој биолошкој породици остварује основне животне потребе, унутар које се обезбеђују и трајна емотивна упоришта – љубав и припадност. Постоје деца којима је детињство, које треба да буде најлепши део живота и одрастања, сурово прекинуто одсуством родитељске бриге о њима. Губитак родитељског дома је највећи извор њихове патње, која продире дубоко и оставља ожилке на души. Таквој деци није довољно обезбедити кућу, тј. кров над главом, него им је потребна породица да их воли, да јој припадају, да им помогне да залече своје ране и окрену се будућности. Довести у своју породицу дете о коме се не старају његови родитељи, дати му свој дом и прихватити га као своје представља високу људску вредност, која се исказује као хуманост, солидарност, поштовање и разумевање потреба других.

Нека од деце којима је потребна хранитељска породица била су изложена породичном насиљу, злостављању и занемаривању. На њихове потребе није одговарала породица, али ни окружење. Њихове патње су и физичке и емотивне. Зато се хранитељство сматра једним од најхуманијих послова, али како би се спречиле евентуалне злоупотребе у наставку текста прецизно су дефинисани услови и кри-

теријуми за организовање и пружање услуга хранитељства. Неопходно је успоставити такав систем социјалне заштите у ком би најважнији задатак представљало развијање и увођење стандарда услуга како би се омогућила већа ефикасност и економичност, односно обезбедила квалитетна заштита корисника.

У двадесетак градова Србије 400 породица опредељено је за хранитељство и у њима је збринута 600 деце, али тај број, нажалост, бележи тенденцију раста, па самим тим расте и потреба за хранитељским породицама. Предност хранитељству у односу на збрињавање деце у домовима огледа се у томе што се детету на тај начин обезбеђује адекватно породично окружење у ком ће расти, развијати се, васпитавати, образовати и оспособљавати за самосталан живот, пратећи своје потенцијале. Унапређење заштите деце, као најосетљивије групе, представља посебан изазов и задатак који је добио приоритет у државној политици. Деца морају да добију могућност да утичу на своју будућност, развијају своје потенцијале и израсту у активне чланове друштва. Тај развојни задатак имају сва деца, без обзира на то које су националности, вере, порекла и социјалног статуса, а задатак државе је да их на том путу помаже, доносећи мере и спроводећи активности које ће их водити до највиших врхова њихових развојних потенцијала. Једна од мера државе којом се деци без родитељског старања дају једнаке шансе као и другој деци јесте развој хранитељства и позив грађанима да изаберу хранитељство као један од најбољих путева исказивања хуманости и подршке, који се вишеструко враћају свима који у томе учествују.

Хранитељи се старају о здрављу детета и младе особе на хранитељству тако што брину о редовном вакцинисању детета, редовним контролама здравља, периодичним прегледима код изабраног лекара и стоматолога, одговарајућим здравственим третманима и рехабилитацији, обезбеђују потребне лекове и ортопедска помагала и пружају адекватну негу за време болести. Накнада зараде због неге детета припада и осигуранику који је хранитељ. Осигурана лица – деца за време привременог боравка у хранитељској породици бирају изабраног лекара у дому здравља према пребивалишту хранитеља. Изабраног лекара за дете до 18 година старости бира родитељ, усвојитељ, старатељ или хранитељ.

Хранитељи такође редовно обезбеђују одећу и обућу, одговарајућег квалитета, у неопходним количинама и врсти, у складу са узрастом и потребама детета и младе особе и уз учешће и поштовање мишљења детета и младе особе у избору одеће и обуће. Предмети за личну хигијену, у одговарајућим количинама,

врсти и квалитету, обезбеђују се у складу са узрастом и полом детета и младе особе.

Хранитељи детету и младој особи на хранитељству, у складу са узрастом и интересовањима, обезбеђују све неопходне услове за задовољавање васпитних и образовних потреба, као и потреба у области културно-забавних и спортско-рекреативних активности. Хранитељи прате склоности и интересовања детета и младе особе на хранитељству, подстичу њихово образовање, редовно одлазе на родитељске састанке у вртић, школу и клубове које дете похађа, подстичу социјални развој детета и младе особе и дружење са вршњацима. Хранитељи обезбеђују, у складу са узрастом и потребама детета и младе особе, адекватне играчке, уџбенике и школски прибор, лектиру и друге књиге, техничку опрему за праћење наставе на даљину, потребне реквизите за спортске и рекреативне активности, као и друге ствари потребне за задовољавање васпитних и образовних потреба детета и младе особе.

Преглед новина које доноси Правилник о изменама и допунама Правилника о поступку спровођења обједињене процедуре електронским путем

Измене се односе како на проширење предметног обухвата саме процедуре, тако и на прецизније уређење појединих процесних питања, нарочито у погледу стручне контроле, пријаве радова, употребне дозволе и уклањања објеката.

Редакција

1. Увод

Правилник о изменама и допунама Правилника о поступку спровођења обједињене процедуре електронским путем („Сл. гласник РС” бр. 33/2026) ступио је на снагу 17. априла

2026. године и донео више измена од значаја за примену режима обједињене процедуре у области планирања и изградње.

2. Проширење појма обједињене процедуре

Једна од основних измена односи се на допуну члана 2. Правилника, којом је проширена дефиниција обједињене процедуре. Поред

11. Проширење садржине ујошребне дозволе

Употребна дозвола сада треба да садржи и податке о прикључцима подземних и надземних инсталација чија се употреба дозвољава, као и податке о власнику тих прикључака, уз навођење матичног броја за правна лица, односно ЈМБГ за физичка лица.

12. Усаиашавање јогаишака из ујошребне дозволе и геодетској елаборациа

Изменом члана 51. Правилника уређен је поступак у случају неусаглашености података из издате употребне дозволе и података из елабората геодетских радова. У таквој ситуацији орган по службеној дужности обавештава инвеститора и обавезује га да у року од 30 дана поднесе захтев за измену употребне дозволе и достави одговарајућу документацију. Након тога, орган доноси ново, односно измењено решење.

Описани механизам је значајан јер у нормативни текст уноси јасну процесну основу за отклањање неслагања која су у пракси често представљала проблем у вези са евиденцијом и даљим правним прометом објеката.

13. Нови члан 51а Правилника – јосиујак за уклањање објектиа

Новим чланом 51а уређен је поступак издавања дозволе за уклањање објекта. Уз захтев се подносе:

- пројекат рушења са техничком контролом,
- доказ о одговарајућем праву инвеститора на објекту,
- услови, ако се ради о објекту чијим би рушењем био угрожен јавни интерес, и
- план управљања грађевинским отпадом и сагласност на исти, када је то прописано.

Решење се доноси у року од осам дана од достављања уредне документације. Против решења, по правилу, може да се изјави жалба у року од 15 дана, док у случајевима када решење доноси министарство надлежно за послове грађевинарства или надлежни орган аутономне покрајине, жалба није допуштена,

али може да се покрене управни спор. Надлежни орган доставља решење и министарству надлежном за послове животне средине, а инвеститор подноси и пријаву радова у складу са чланом 31. Правилника.

До успостављања нових функционалности Централне евиденције, и поменута документација доставља се у папирној форми.

14. Измене у одредбама о преузимању надлежности за издавање аката у обједињеној процедури

Ако је инвеститор градње објеката преко 20.000 м² прибавио локацијске услове од надлежног органа јединице локалне самоуправе, може да поднесе захтев за издавање грађевинске дозволе министарству надлежном за послове грађевинарства без обавезе спровођења поступка ревизије пројекта и без обавезе израде техничке документације и извођења радова, у складу са одредбама чл. 126. и 150. Закона.

У случају да надлежни орган аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе у законом прописаном року не реши о захтеву који је странка уредно поднела за издавање локацијских услова, грађевинске и/или употребне дозволе, надлежно министарство ће, по захтеву странке, преузети надлежност за издавање свих аката. По преузимању надлежности сви даљи поступци о истом захтеву воде се пред надлежним министарством. Ако орган од ког надлежно министарство преузима надлежност не достави све списе предмета, министарство ће самостално, преко Централне евиденције, преузети списе предмета.

15. Закључак

Измене и допуне Правилника о поступку спровођења обједињене процедуре електронским путем представљају наставак нормативног правца који тежи ширењу предметног обухвата обједињене процедуре, техничком унапређењу електронског поступања и детаљнијем уређењу процесних обавеза свих учесника.

Пракса Повереника за информације од јавног значаја у погледу начина достављања одговора тражиоцу информација од јавног значаја

У циљу сагледавања начина на који се у пракси тумаче обавезе органа власти у погледу достављања одговора тражиоцу информација од јавног значаја у наставку је представљен преглед релевантне праксе Повереника.

Редакција

Копија докумената упућена електронском поштом – из Публикације бр. 13 Слободан приступ информацијама: Ставови и мишљења Повереника бр. 071-11-16837/2023-03 од 22. 1. 2024. године

Чињеница да жалилац није потврдио пријем тражених докумената, упућених електронском поштом, није од утицаја на одлуку Повереника. Ово из разлога што се несумњиво може утврдити да је орган власти дана 15. 11. 2023. године жалиоцу упутио одговор са копијама докумената у прилогу на адресу електронске поште ...@gmail.com, при чему треба имати у виду да је жалилац у захтеву изричито навео да му се копија документа који садржи тражену информацију достави на адресу електронске поште. Како је одредбом члана 5. став 2. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, између осталог, прописано да свако има право да му се, на његов захтев, копија документа упути поштом, факсом, електронском поштом или на други начин и како је жалилац у захтеву истакао да му се копија документа који садржи тражену информацију достави на наведену адресу електронске поште, то је тражена копија документа упућена жалиоцу на начин како је жалилац и затражио, чиме је орган власти поступио у складу са одредбом члана 16. став 1. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, којом је, између осталог, прописано

да је копија документа упућена тражиоцу даном упућивања електронске поште.

Из образложења:

По разматрању жалбе и осталих списа предмета донета је одлука као у диспозитиву решења из следећих разлога: Увидом у списе предмета утврђено је да је А. А. из Б. дана 30. 10. 2023. године поднео ЈКП „Варварин” у Варварину захтев за приступ информацијама од јавног значаја, којим је од органа власти тражио, поред обавештења да ли тај орган поседује тражене информације, и достављање копија докумената у којима су исте садржане путем електронске поште на адресу ...@gmail.com, као и увид у оригинал документа који садржи тражене информације у вези са радноправним статусом запослених у периоду од 2019. до 2023. године. Даље је, увидом у списе предмета, утврђено да је орган власти, након изјављене жалбе, поступајући по предметном захтеву за приступ информацијама од јавног значаја, дана 15. 11. 2023. године електронском поштом на адресу ...@gmail.com жалиоцу упутио одговор број 1780/гд од 15. 11. 2023. године, с копијама докумената у прилогу.

Чланом 24. став 9. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја прописано је, између осталог, да ће Повереник решењем обуставити поступак по жалби ако орган власти, након изјављене жалбе због непоступања по захтеву, а пре доношења одлуке по жалби, тражиоцу омогући приступ информацијама или по захтеву на други начин поступи.

Имајући у виду да је жалилац дана 15. 11. 2023. године изјавио жалбу Поверенику због непоступања органа власти по његовом захтеву за приступ информацијама од јавног

тевима за приступ информацијама од јавног значаја у ЈКП ... , оглашена је одговорном због прекршаја из члана 47. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, за који је осуђена на новчану казну у износу од 30.000 динара и истом пресудом обавезана је на плаћање трошкова прекршајног поступка у паушалном износу од 1.000 динара.

Против ожалбене пресуде благовремену и дозвољену жалбу изјавио је бранилац окривљене, подијајући је у целости због свих законских разлога. У жалби наводи да је ожалбена пресуда противречна сама себи и разлозима пресуде јер је окривљена, према мишљењу браниоца, у свему поступила у складу с чланом 16. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја. У даљем тексту жалбе цитиран је члан 16. наведеног закона и истакнуто је да у самом члану нити у било ком његовом ставу није прописана обавеза потврде пријема од стране тражиоца информације. Бранилац је мишљења да је тражилац информације својим непоступањем покушао да створи привид да орган власти није поступио по закону јер није преузео поштом ни после двадесет дана од дана доставе у поштански фах, а окривљена је информацију доставила благовремено и на начин на који је то тражилац захтевао. Сматра да оваква осуђујућа пресуда отвара могућност масовне злоупотребе права од стране несавесних тражилаца информације од јавног значаја и истиче да окривљена није одговорна за прекршај који јој се поднетим захтевом ставља на терет. [...]

Прекршајни апелациони суд одржао је седницу већа на којој је размотрио све списе предмета, заједно с побијаном пресудом, коју је испитао у оквиру основа, дела и правца истакнутих у жалби, као и по службеној дужности у смислу члана 272. Закона о прекршајима, па је нашао: жалба је неоснована.

Првостепени суд је, поступајући по захтеву за судско одлучивање, покренуо прекршајни поступак против окривљене због прекршаја из члана 47. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, те је у току поступка Повереник за инфор-

мације од јавног значаја и заштиту података о личности доставио допис са образложењем и Решење број 071-11-8750/2023-03 од 10. 11. 2023. године, којим је наложено комуналном предузећу ... да поступи по захтеву за слободан приступ информацијама од јавног значаја ... , поднетом дана 3. 3. 2023. године, а затим је саслушана окривљена, која је приликом саслушања изјавила да је у законском року доставила тражену информацију у поштански фах тражиоца, али да исту он није преузео, те је суд извршио увид у прекршајни налог и остале материјалне доказе у списима и, оцењујући изведене доказе у смислу члана 92. Закона о прекршајима, утврдио је чињенично стање подударно наводима Повереника за информације од јавног значаја. Одбрану окривљене првостепени суд није прихватио и оценио је као неосновану, те утврдио да је окривљена, у својству овлашћеног лица за поступање по Закону о слободном приступу информацијама од јавног значаја, својим нечињењем извршила прекршај из члана 47. наведеног закона, јер је по захтеву за приступ информацијама од јавног значаја ... од 3. 3. 2023. године поступљено тако што је одговор упућен тражиоцу информације, међутим, орган власти није доставио доказ да је тражиоцу наведени одговор уручен у складу с чланом 75. Закона о општем управном поступку, којим је прописано обавезно лично достављање, те се без доказа да је одговор уручен тражиоцу не може сматрати да је по захтеву поступљено. Чак и у случају да је тражилац информације злоупотребио право, како се то у жалби браниоца наводи, и да није подигао из поштанског фаха достављену информацију, орган власти дужан је да на други начин, а у складу са Законом о општем управном поступку, обезбеди доказ да је тражену информацију тражиоцу уручио, те да исту здружи списима предмета, односно уз допис који је послат. Како овакав доказ у току прекршајног поступка суду није био достављен, првостепени суд је правилно донео одлуку којом је окривљену огласио одговорном за прекршај, за који је против ње издат прекршајни налог.

Закони који регулишу односе унутар људске заједнице, која би требало да буде по мери сваког појединца, тичу се различитих сегмената свакодневног живота. Међу тим сегментима посебну улогу у очувању и усавршавању људске цивилизације имају изванредна дела људског духа по којима би се требало равнати, као што из оних негативних треба учити. У новој рубрици „Поводом...“ бавићемо се баш тиме – значајним датумима, историјским преокретима, заслужним личностима и пресудним документима, као и њиховим утицајем на измене и усавршавање прописа.

Поводом Међународног дана ватрогасаца

Значај ватрогасних служби приказан је кроз историјски развој, међународне стандарде, националне прописе и релевантну судску праксу.

Значај ватрогасних служби

Археолошки докази из пећине Вондерверк у Јужној Африци, тј. спаљене кости и пепео биљака, показују да су рани људи (највероватније *homo erectus*) користили ватру већ пре око 1.000.000 до 1.500.000 година. Како стручњаци тврде, то не значи да су умели сами да је створе него да су је преузимали из природе (нпр. муња). Новија археолошка открића значајно су померила ту границу у прошлост јер је пронађен доказ стар око 400.000 година у Енглеској, у Барнаму,¹ на основу ког је закључено да су рани људи (вероватно неандерталци) намерно палили ватру, користили технике варничења (пирит + кремен) и више пута користили исто огњиште. Дакле, хиљадама година човек је градио свој живот око ватре и научио оно што се у нашем народу уобличило у пословицу: **вајра је добар слуја, али зао јосјодар**. Исто тако, када желимо некога да опоменемо да не изазива судбину и доводи до проблема, кажемо „не играј се ватром“.

Онда када с пажњом употребљавамо пламен, он постојано гори и олакшава нам живот. Онда када претерамо и пустимо најгорим нагонима на вољу, пламен уништи и оно што нисмо хтели. Довољан је само тренутак непажње и неодговорности, бачен пикавац на травнату површину, запаљено сено на пољу, грејно тело које није адекватно прикључено и изоловано, пиротехничка средства која служе за несавесну игру – и ето невоље. А тада на

сцену ступају ватрогасне службе, опремљене да сузбију и угасе пожар, и храбри појединци који врло често у таквим ситуацијама ризикују свој живот.

Међународни дан ватрогасаца – порекло и правни значај

Иницијатива за установљење наведеног дана потекла је 1999. године након 2. децембра 1998. године у месту Линтон, у држави Викторија у Аустралији. Наиме, након што је избио велики шумски пожар у близини Линтона, упућен је позив за помоћ ватрогасним јединицама, па је на интервенцију упућена и шира група за подршку. Док су се кретали ка месту где је требало да допуне воду, дошло је до нагле промене правца ветра услед проласка хладног фронта, због чега је и ватра променила правац и захватила возило у ком су налазила поменута група, оставши тако окружена пламеном без могућности бекства. Свих пет ватрогасаца том приликом изгубило је живот.

Управо као непосредна последица тог трагичног догађаја, који је снажно одјекнуо у глобалној ватрогасној заједници, аустралијска ватрогаскиња Џеј Џеј Едмондсон покренула је иницијативу да се установи дан који би био посвећен свим ватрогасцима који су изгубили живот у служби, али и онима који свакодневно ризикују животе. Већ у јануару 1999. године путем електронске поште упутила је

Врховног суда, нису основани. Наиме, одредбом члана 410. став 1. Кривичног законика прописано је кажњавање војног старешине који у оквиру своје надлежности пропусти да предузме прописане, наређене или друге очигледно потребне мере за обезбеђење јединице, чување живота и здравља људи који су му поверени, за осигурање и одржавање у исправном стању објеката, предмета и средстава који служе борбеној готовости, за уредно снабдевање храном или војном опремом или за чување и негу стоке, или да се на време и уредно изврше осигуравајући радови или обезбеђење објеката који су му поверени, па тиме доведе у опасност живот људи или тешко угрози здравље људи или имовину велике вредности. У ставу 2. истог члана прописано је да тај облик кривичног дела постоји ако је услед дела из става 1. датог члана наступила тешка телесна повреда или имовинска штета великих размера или су наступиле друге тешке последице, а кривично дело из става 3. истог члана постоји ако је услед дела из става 1. тог члана наступила смрт једног или више лица, док кривично дело из става 4. наведене одредбе постоји ако је дело из става 1. тог члана учињено из нехата, а ставом 5. истог члана прописано је постојање предметног облика кривичног дела ако је услед дела из става 4. истог члана наступила последица из става 2. тог члана или ако је наступила последица из става 3. тог члана.

У конкретном случају у изреци побијане пресуде Вишег суда у Крагујевцу К 59/18 од

17. 12. 2021. године наведено је да је услед неадекватног поступања окривљеног дошло до избијања пожара и његовог ширења, што је на крају изазвало експлозију у објектима. Као последица тога, услед урушавања објеката и дејства ударног таласа страдала су четири лица, а више лица задобило је тешке телесне повреде, док је један број лица претрпео лакше повреде. Истовремено је настала значајна материјална штета на објектима и опреми, при чему је укупна штета процењена на 123.447.000,00 динара и по средства и опрему Ватрогасно спасилачке бригаде Крагујевац у износу од 1.156.000,00 динара, све у укупном износу од 124.603.000,00 динара.

Сходно свему претходно наведеном, по оцени Врховног суда, изреком правоснажне пресуде утврђене су све чињенице и околности, како објективне, које се односе на саму радњу извршења окривљеног, односно пропусти окривљеног да поступи у складу са Упутствима о потребним мерама и поступцима из области безбедности и здравља на раду, уз јасно навођење одредби материјалноправних прописа којима су те мере прописане, тако и субјективне, које се односе на урачунљивост и кривицу окривљеног, чији је облик односно степен опредељен као свесни нехат, које представљају законска обележја кривичног дела непредузимање мера за обезбеђење војне јединице из члана 410. став 5. у вези са ставовима 1, 2, 3. и 4. Кривичног законика, након чега је окривљени ББ оглашен кривим и осуђен.

Приредила: **Милица Радованчев**, лектор

Ендноте

- ¹ <https://www.euronews.rs/magazin/istorija/200666/arheolozi-rani-neandertalci-umeli-da-prave-vatru/vest>
- ² https://www.nps.gov/articles/000/international-firefighters-day.htm?utm_source=chatgpt.com
- ³ <https://www.merrimacknh.gov/about-fire-rescue/pages/the-history-of-firefighting>
- ⁴ <https://lfra.org/166/History>
- ⁵ <https://discovery.nationalarchives.gov.uk/details/r/C519>
- ⁶ <https://www.london-fire.gov.uk/museum/london-fire-brigade-history-and-stories/fires-and-incidents-that-changed-history/the-great-fire-of-london/>
- ⁷ <https://fundit.fr/en/institutions/ministry-interior-france>
- ⁷ <https://srpskaenciklopedija.rs/books/slovo-v/page/vatrogastvo>

- ⁹ Ибид.
- ¹⁰ <https://www.ilo.org/publications/fire-fighter-international-hazard-datasheets-occupation>
- ¹¹ <https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:std:iso:23616:ed-2:v1:en>
- ¹² <https://www.fema.gov/emergency-managers/nims>
- ¹³ https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Znanost/Projekt-digit/digit-esmf-2nd-draft-18-04-2023.pdf?utm_source=chatgpt.com
- ¹⁴ https://disasterlaw.ifrc.org/sites/default/files/media/disaster-law/2020-08/Montenegro_Law%20on%20Protection%20and%20Rescue.pdf?utm_source=chatgpt.com
- ¹⁵ https://disasterlaw.ifrc.org/sites/default/files/media/disaster-law/2020-08/Montenegro_Law%20on%20Protection%20and%20Rescue.pdf?utm_source=chatgpt.com

Осим тога што се људска свест развијала и усложњавала развојем језика, унапређујући могућности споразумевања међу људима, развијала се и читава људска заједница, што је рађало потребу за увођењем реда у свакодневни живот на свима прихватљив, функционалан и разумљив начин. Тај ред постизао се устројавањем правила, односно закона, а закони свеукупно чине правни систем једне државе. Циљ ове рубрике је да укаже на то како језик и његове особености утичу на формулисање и касније тумачење законских норми, као и каква је улога вештачења заснованих на језику у истражним и судским процесима.

Мешавина језика у рекламама са становишта форензичке лингвистике

Зашто креатори реклама намерно користе комбинације језика у једној реклами, којим средствима се тада служе и како то може да буде предмет форензичке лингвистике, уз приказ случаја из стране и домаће праксе.

У овој рубрици било је речи у неколико наврата о раслојавању језика на дијалекте и функционалне стилове, при чему је истакнуто колико је у појединим судским случајевима важно да форензичар лингвиста буде свестан таквог раслојавања. Наиме, у случајевима нелегалних миграција неопходно је утврдити матерњи језик осумњиченог лица што је прецизније могуће, а поготово ако је он билингвални или вишејезични говорник, способан да се прилагоди различитим језичким ситуацијама и одлично познаје сваки језик који говори. Функционално раслојавање у много већој мери тичало се правног језика, административног стила, и разлика које постоје између њега и разговорних облика, што такође има утицаја на сачињавање закона, говор на суду и у истражним поступцима, али и при анализи изјава сведока и осумњичених. Осим тога, када се говорило о плагијатима, превођење и преобликовање текста издвојено је као један од најтежих облика за праћење и откривање, при чему је улога форензичара лингвисте такође веома значајна. Последњи текстови фокусирани су на језик реклама, и свим могућностима твораца реклама да лингвистичким средствима постижу ефекте и утичу на јавно мњење, при чему понекад претерају и доспевају на суд. Дакле, познавање свих промена до којих долази у сусрету међу

говорницима, у контактима међу језицима, у најразличитијим употребама језика – од стендапа до реклама, у необичностима које из тога могу да настану, у истражним поступцима нужно је ангажовати вештака лингвистичке струке који би са много већом сигурношћу неко лаик могао да изнесе мишљење о прикупљеним текстуалним доказима.

Важност мешавине језика за савремени живот

Према библијској причи, након Потопа сви људи су говорили једним истим језиком. Населили су се у равници Сенар (у Месопотамији) и одлучили да изграде велики град са кулом која ће досезати до неба – Вавилон. Међутим, Бог је видео њихову намеру и закључио да ће, ако наставе да делују као један народ са једним језиком моћи да остваре све што замисле. Зато је помешао њихове језике тако да више нису могли да се разумеју.

Како легенда каже, али и векови људске цивилизације, освајачки походи, технолошки развој и миграције учинили су да заиста настане велики број језика, али и да они долазе у додир и мешају се захваљујући суживоту народа који их говоре. Како је истакао професор Ранко Бугарски у делу „Језик и култура”, све

■ Модни и малопродајни брендови често најаве: „New collection – јесен-зима” или „Sale -50%”. Чак се појавио и иронични коментар на то на појединим продавницама: „Сале није овде”. Тај спој српског и енглеског најчешће се користи јер се сматра (а није увек тако, постоји у српском реч „распродаја” као и „снижење”) да је енглески стандард једини прихватљив, звучнији и у моди.

■ Компаније које се баве продајом техничких и технолошких предмета често се оглашавају коришћењем англицизама: „Сурфуж брже уз 5G network” и „Смарт пакет за све”, зато што једноставно, како се тврди, нема доброг или кратког и ефектног превода.

Улога форензичке лингвистике у случајевима двојезичних реклама

Форензичка лингвистика има важну улогу у анализи реклама, па и у таквим случајевима намерног мешања више језика јер помаже да се утврди како се значење заправо преноси публици. Стручњак може да процени да ли

је порука јасна просечном потрошачу или постоји могућност погрешног разумевања, што је посебно важно када је реч о рекламама које користе елементе налик пицини и креоли језицима, при чему се мешају граматика и лексика различитих језика. Притом, веома важно је истаћи да **пицини и креоли настају природним мешањем језика у комуникацији, код вишејезичних говорника, док је у реклама реч о намерном поступку мешања кодова, тзв. псеудопицинију, све зарад ефекта.** У том смислу форензички лингвиста анализира да ли таква мешавина служи информисању или само ствара одређени утисак, на пример модерности или популарног имиџа.

Вештак мора да разуме те процесе да би могао да препозна да ли је структура намерно погрешна ради ефекта или чак може да доведе у заблуду потрошаче, што се, како је у претходним текстовима у овој рубрици истакнуто, део преварних трговинских пракси. Такође, такво знање помаже у процени да ли реклама дискриминише одређене групе које можда не разумеју стране елементе.

Приредила: **Милица Радованчев**, лектор

Ендноте

- ¹ „Језик и култура”, Ранко Бугарски, Библиотека XX век и књижара Круг, Београд 2005, стр. 38.
- ² „Увод у општу лингвистику”, Ранко Бугарски, Чигоја штампа: XX век, 2003. година, стр. 75.
- ³ Ибид, стр. 75.
- ⁴ „Језик и контакт”, Петер Трудгил, превод из дела Sociolinguistics: An Introduction to Language and Society, Penguin Books, 2000., стр. 165–184.
- ⁵ „Увод у општу лингвистику”, Ранко Бугарски, Чигоја штампа: XX век, 2003. година, стр. 76.
- ⁶ „Језик и контакт”, Петер Трудгил, превод из дела Sociolinguistics: An Introduction to Language and Society, Penguin Books, 2000., стр. 165–184.

⁷ „Језик и контакт”, Петер Трудгил, превод из дела Sociolinguistics: An Introduction to Language and Society, Penguin Books, 2000., стр. 165–184.

⁸ Са линка: <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://phoenixpublication.net/index.php/ZAM/article/download/5027/4646/8962&ved=2ahUKEwihwM7FkpCUAxXFh0HHSMEAggQFnoECBYQAQ&usg=AOvVaw19ZJpyTHyg8FPKnlqvQtV>

⁹ https://doi.fil.bg.ac.rs/pdf/eb_ser/msc/2017-1/msc-2017-46-1-ch33.pdf

Преїлед йройїса...

ИЗДВАЈАМО ЗНАЧАЈНЕ ПРОПИСЕ КОЈИ СУ ДОНЕТИ ИЗМЕЋУ ДВА БРОЈА...

ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА

- Усклађени динарски износи висине тарифе стварних трошкова („Сл. гласник РС” бр. 30/2026 од 27. 3. 2026)
- Правилник о изменама и допунама Правилника о поступку спровођења обједињене процедуре електронским путем („Сл. гласник РС” бр. 33/2026 од 9. 4. 2026)

ПРАВОСУЂЕ

- Правилник о упућивању осуђених, прекршајно кажњених и притворених лица у заводе за извршење кривичних санкција („Сл. гласник РС” бр. 33/2026 од 9. 4. 2026)
- Правилник о измени Правилника о поступку за избор судије и председника суда („Сл. гласник РС” бр. 33/2026 од 9. 4. 2026)
- Правилник о измени Правилника о броју јавнобележничких места и службеним седиштима јавних бележника („Сл. гласник РС” бр. 34/2026 од 17. 4. 2026)

ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

- Одлука о додели годишњих награда за најбоље општинске/градске управе у 2025. години („Сл. гласник РС” бр. 34/2026 од 17. 4. 2026)
- Одлука о расподели средстава („Сл. гласник РС” бр. 34/2026 од 17. 4. 2026)
- Одлука о додели средстава из буџета јединицама локалне самоуправе и градским општинама намењених за успостављање јединственог управног места („Сл. гласник РС” бр. 34/2026 од 17. 4. 2026)

ТРГОВИНА, ЗАШТИТА ПОТРОШАЧА

- Уредба о поступку размене информација преко Јединствене електронске контактне тачке („Сл. гласник РС” бр. 32/2026 од 3. 4. 2026)

■ Закон о заштити потрошача („Сл. гласник РС” бр. 35/2026 од 23. 4. 2026)

■ Закон о изменама и допунама Закона о трговини („Сл. гласник РС” бр. 35/2026 од 23. 4. 2026)

■ Закон о трговачким праксама за одређене врсте производа („Сл. гласник РС” бр. 35/2026 од 23. 4. 2026)

ЗДРАВСТВО

- Правилник о измени и допуни Правилника о условима и начину упућивања осигураних лица на лечење у иностранство („Сл. гласник РС” бр. 30/2026 од 27. 3. 2026)
- Уредба о изменама и допуни Уредбе о Плану мреже здравствених установа („Сл. гласник РС” бр. 32/2026 од 3. 4. 2026)
- Одлука о престанку важења Одлуке о учешћу војних осигураника и чланова њихових породица у трошковима здравствене заштите („Сл. гласник РС” бр. 36/2026 од 24. 4. 2026)

БУЏЕТСКИ СИСТЕМ

- Правилник о изменама и допунама Правилника о условима и начину вођења рачуна за уплату јавних прихода и распоред средстава са тих рачуна („Сл. гласник РС” бр. 30/2026 од 27. 3. 2026)
- Правилник о допунама Правилника о стандардном класификационом оквиру и Контном плану за буџетски систем („Сл. гласник РС” бр. 30/2026 од 27. 3. 2026)

ПОРЕЗИ, ДОПРИНОСИ, АКЦИЗЕ, НАКНАДЕ, ЦАРИНЕ

- Правилник о условима, поступку и начину за повраћај више плаћеног доприноса за обавезно социјално осигурање и престанку обавезе плаћања доприноса по основу уговорене

Прејлед њројиса...

■ Правилник о начину обрачуна нето трошка јавног поштанског оператора и начину остваривања права на накнаду услед неправедног финансијског оптерећења („Сл. гласник РС” бр. 36/2026 од 24. 4. 2026)

ДРУГЕ ОБЛАСТИ

■ Уредба о номиналним износима и начину усклађивања цензуса за остваривање права на дечји додатак и висини и начину усклађивања износа дечјег додатка („Сл. гласник РС” бр. 30/2026 од 27. 3. 2026)

■ Уредба о допуни Уредбе о методологији израде докумената јавних политика („Сл. гласник РС” бр. 30/2026 од 27. 3. 2026)

■ Уредба о допуни Уредбе о анализи ефеката прописа („Сл. гласник РС” бр. 30/2026 од 27. 3. 2026)

■ Одлука о изменама и допуни Одлуке о одређивању великих техничких система од значаја за одбрану („Сл. гласник РС” бр. 30/2026 од 27. 3. 2026)

■ Правилник о управљању медицинским отпадом („Сл. гласник РС” бр. 30/2026 од 27. 3. 2026)

■ Правилник о поступку за решавање спорова поводом регистрације назива националних

интернет домена („Сл. гласник РС” бр. 30/2026 од 27. 3. 2026)

■ Одлука о висини трошкова акредитације („Сл. гласник РС” бр. 32/2026 од 3. 4. 2026)

■ Одлука о финансирању набавке уџбеника средствима буџета Републике Србије за школску 2026/2027. годину („Сл. гласник РС” бр. 33/2026 од 9. 4. 2026)

■ Уредба о ближним условима за поступање са одузетим прекурсорима („Сл. гласник РС” бр. 34/2026 од 17. 4. 2026)

■ Уредба о изменама и допунама Уредбе о увођењу привремене мере за обезбеђење економске стабилности индустрија од стратешке важности за економију Републике Србије („Сл. гласник РС” бр. 34/2026 од 17. 4. 2026)

■ Правилник о обрасцу изјаве о примењеном систему дужне пажње за дрво, односно дрвне производе, начину подношења и попуњавања изјаве, као и другим захтевима („Сл. гласник РС” бр. 34/2026 од 17. 4. 2026)

■ Листа о допунама Листе супстанци кандидата за листу супстанци које изазивају забринутост („Сл. гласник РС” бр. 34/2026 од 17. 4. 2026)

■ Закон о успостављању и функционисању система за управљање кохезионом политиком („Сл. гласник РС” бр. 35/2026 од 23. 4. 2026)

■ Закон о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава („Сл. гласник РС” бр. 35/2026 од 23. 4. 2026)

■ Уредба о измени Уредбе о специјалној и посебним јединицама полиције („Сл. гласник РС” бр. 35/2026 од 23. 4. 2026)

■ Правилник о измени Правилника о врстама пошиљки које подлежу ветеринарско-санитарној контроли и начину обављања ветеринарско-санитарног прегледа пошиљки на граничним прелазима („Сл. гласник РС” бр. 35/2026 од 23. 4. 2026)

■ Правилник о изменама Правилника о обрасцима пасоша, дипломатског пасоша и службеног пасоша („Сл. гласник РС” бр. 36/2026 од 24. 4. 2026)

... донећих између два броја

WWW.PROPISI.NET

С НАМА НЕМА ЛУТАЊА!

ИНГ-ПРО

ПРОПИСИ.НЕТ
ЕЛЕКТРОНСКО ПРАВНО ИЗДАЊЕ

Пословни саветник – штампани часопис: САВЕТОДАВНИ ЧАСОПИС ИЗ ОБЛАСТИ ФИНАНСИЈА

Јавне набавке и буџети

Грађанско право

Кривично право

Управно право

Привредно право

Радно право

Унакрсни поглед